
Kunnan harkinnanvarainen valtionosuus vuonna 2025

KhVi 15.09.2025
32/02.03.01.01/2025

Valmistelija

Kunnanjohtaja Topi Heinänen p. 044 199 2146
Hallintojohtaja Sanna Lahti p. 040 199 2310

Kunnan valtionosuutta voidaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n mukaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Toimenpiteet aikatauluineen ja euromääräisine vaikutuksineen on esitettävä hakemuksessa.

Hakemuksessa tulee yksilöidä kaikki perusteet ja erityisolosuhteet, joita kunta pitää syynä kuluvan vuoden talouden poikkeuksellisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin. Perusteluissa on syytä painottaa sellaisia tietoja, joita ei saada yleisistä tilastoista tai Valtiokonttorille raportoiduista taloustiedoista. Mikäli kunta on hakenut korotusta myös edellisenä vuonna, perusteluissa tulee ilmetä syyt korotuksen hakemiselle peräkkäisinä vuosina.

Hakemuksessa tulee arvioida erityisesti vuoden 2025 tilannetta. Perusteluissa tulee esittää myös ne toimenpiteet, joita kunta on tehnyt tai on tekemässä poikkeuksellisten tai tilapäisten talousvaikeuksien korjaamiseksi. Kuntien harkinnanvaraisesta valtionosuuksien korotuksesta päättää valtiovarainministeriön esityksestä valtioneuvos to. Kuntien valtionosuuslain 46 §:n 6 momentin mukaan korotuksen maksamisen ajankohdasta päättää valtiovarainministeriö. Myönnetyt korotukset maksetaan kuitenkin vuoden 2025 loppuun mennessä.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen on käytettävissä enintään 10 000 000 euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 45 §:n 2 momentin mukaan korotusta on haettava valtiovarainministeriön päättämään ajankohtaan mennessä. Hakemukset tulee toimittaa 23.9.2025 klo 16.15 mennessä valtiovarainministeriöön sähköpostitse.

Hakukirje ja sen liitteenä oleva hakemuslomake ovat oheismateriaalina.

Virolahti sai harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2024. Tuo korotus 565.000 euroa on käytetty vuonna 2025 kokonaisuudessaan kunnan lainojen lyhennykseen. Tämä on pienentänyt rahoituskustannuksia vuositasolla nykyisessä korkomarkkinatilanteessa arviolta noin 15.000 euroa.

Virolahti on Suomen kaakkoisin vajaan 3000 asukkaan kunta, joka on panostanut sekä kunnan elinvoimaan että asuinolosuhteisiin voimakkaasti Vaalimaan rajanylityspaikan kautta toteutuneen ostosmatkailun vuoksi. Virolahdella sijaitseva Vaalimaan raja-asema oli pitkään vilkkaasti Venäjän vastainen matkustajaliikenteen rajanylityspaikka, ja sekä matkustaja- että tavaraliikenteen merkitys pienen kunnan elinvoimaisuudelle ja yrityselämälle oli keskeinen. Sekä koronapandemian että Venäjän

Ukrainaan helmikuussa 2022 aloittaman laajamittaisen hyökkäyssodan seurannaisina asetetut itärajan matkustusrajoitteet ovat vaikuttaneet - ja tulevat pitkään vaikuttamaan - Virolahden kunnan talouteen suhteellisesti eniten kaikista Suomen kunnista.

Poikkeusolojen ja näiden välittömien seuraamusten aiheuttamat taloudelliset vahingot tulevat Virolahden kunnalle paitsi suorien verotulomenetysten, kustannusten nousun, kaupallisten investointien menetysten ja kunnan muuhun elinvoimaan kohdistuvien takaiskujen kautta. Välittömiä seuraamuksia kunnalle on aiheutunut myös mm. yritysten konkurssien kautta lisääntyneet luottotappiot sekä epävarmuus tulevista vuokratuotoista.

Yksistään tyhjillään olevista vuokra-asunnoista kunnalle on siis aiheutunut tässä poikkeustilanteessa reilun 3,5 vuoden aikana (toteuma 1.1.2021-31.8.2024) yhteensä lähes miljoonan euron tappiot ja kumulatiivisten tappioiden määrä kasvanee reiluun 1,1 miljoonaan euroon vuoden 2024 loppuun mennessä. Vuokriin on erityisesti vuosina 2023-2024 Aramääräysten vuoksi jouduttu tekemään vuokrataloyhtiöiden kohonneiden käyttö- ja lainanhoitokulujen nousun myötä merkittäviä korotuksia, mikä on entisestään kiihdyttänyt muuttotappiota ja vuokra-asuntojen käyttöaste onkin kahden viimeisen vuoden aikana romahtanut. Muutos on ollut -15 %-yksikköä, joten tilanne on kestämaton.

Maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi korot nousi ennakoitua nopeammin ja korkeammalle tasolle. Vaalimaan kasvuvaiheen aikana voimakkaasti velkaantunut kuntakonserni kärsi poikkeuksellisen paljon korkojen noususta.

Virolahden kunnan taloustilanne oli hyvä ja ennen vuotta 2021 kumulatiivisesti ylijäämäinen sekä peruskuntana että konsernitasolla tarkasteltuna. Vuoden 2023 alusta voimaan tullutta hyvinvointialueuudistusta edeltävän Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymän kustannustason kohtuuton nousu vuosina 2021 ja 2022 on suurin Virolahden taloudellista ahdinkoa selittävä tekijä. Yksistään Virolahdella vuotuiset sote-kustannukset kasvoivat aiemmasta tasosta noin kahtena peräkkäisenä vuotena yhteensä yli 3 miljoonaa euroa (noin 11 miljoonasta eurosta lähes 14 miljoonaan euroon). Näin ollen hyvinvointialueuudistuksen epäterveet ohjausvaikutukset, erityisesti sote-toimijan intressi turvata tulevan hyvinvointialueen rahoitusta, johtivat koko Kymenlaaksossa katastrofaaliseen lopputulemaan suhteessa muihin Suomen alueisiin. Valtionosuuksien (ml. OKM:n valtionosuus) taso on jäänyt koko maakunnassa huomattavan paljon alhaisemmaksi vuodesta 2023 alkaen kuin muissa maakunnissa.

Talouden sopeuttamiseksi Virolahden kunta on tehnyt seuraavat toimenpiteet, joiden vaikutus kuntaloudessa näkyy täysimääräisesti vuoden 2027 aikana:

- Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palvelut on valtuuston 7.4.2025 tekemämällä päätöksellä päätetty keskitettää Virojoelle.
- Muun lakisääteisen ja ei-lakisääteisen palvelutoiminnan uudelleen järjestelyt tai luopumiset:
 - o Tukipalvelutoimintoja (esim. kiinteistönhoito ja puhtauspalvelut) on päätetty karsita.
 - o Bunkkerimuseon toiminta kunnan omana toimintana lakkaa 31.12.2025.

- Leikkaukset tai luopumiset tapahtumista sekä harkinnanvaraisista tuista ja avustuksista.
 - o Kunnan järjestämistä ja/tai rahoittamista tapahtumista on luovuttu tai niiden rahoitusta on leikattu olennaisesti (Kaakon kamarimusiikki, Arktika, Hapanvelli juhla jne.)
- Maksujen ja taksojen korotuksia.
 - o Vesimaksuja on korotettu 1.4.2025 alkaen.
 - o Tilavuokrat otettu käyttöön 1.8.2025 alkaen
- Taseomaisuuden realisoiteja.
 - o Kiinteistösuunnitelma on päivitetty ja tarpeettomista kiinteistöistä on päätettyluopua (esim. Vaalimaan koulu, Villintalo, Aurinkola ja Klamilan nuorten talo)
- Kunnan toimielinrakenteen muutokset:
 - o Kunnanvaltuuston koko on supistettu 15 valtuutettuun.
 - o Vapaaehtoisista lautakunnista on luovuttu.
 - o Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen sekä teknisten ja ympäristöpalveluiden johtamisrakenne on päivitetty 1.6.2025 alkaen

Virolahti on joutunut arviointimenettelyyn vuonna 2025 siitä syystä, että konsernitaseen mukainen alijäämä / asukas ylitti kriittisen rajan. Haettava harkinnanvarainen valtionosuuden korotus käytettäisiin ensisijaisesti äkillisen rakennemuutoksen aiheuttamien kuntakonsernin kohonneisiin lainanhoitokustannuksiin, alijäämien kattamiseen sekä tukemaan kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä (esim. kiinteistöjen purkukustannuksiin). Mahdollinen harkinnanvarainen valtionosuuden korotus ei poista kunnan tarvetta laatia ja toimeenpanna sopeuttamisohjelmaa, mutta se voisi antaa tarvittavan lisäajan ja -resurssin tarvittavien toimenpiteiden täytäntöönpanolle suunnitelmakauden aikana.

Esittelijä

Virolahden kunnanjohtaja Topi Heinänen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää hakea harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta ja valtuuttaa kunnanjohtajan ja hallintojohtajan laatimaan hakemuksen määräaikaan mennessä.

Päätös